

การศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษาในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ”
ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ฉบับแปลภาษาจีน

The Uncrossable Otherness in Idioms: A Case Study of the Chinese
Translation of the Idioms in Seni Saowaphong's
Novel "Ghosts"

Ma Jupeng¹

ชนิษฐา จิตชินะกุล | Khanitta Jitchinakul²

บุรินทร์ ศรีสมถวิล | Burin Srisomthawin³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษาในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ฉบับแปลภาษาจีน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบของการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษา สามารถแยกประเภทออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การแปลคำที่ความหมายคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ 2) การเลือกใช้คำที่ขาดอรรถรสทางวรรณศิลป์ และอีกทั้งยังมีข้อผิดพลาดหลัก ๆ ในการแปลสำนวนไทยในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ฉบับแปลภาษาจีน คือการถ่ายทอดความหมายแฝงทางวัฒนธรรม ความถูกต้องของความหมาย และการแสดงออกทางภาษา ซึ่งบางสำนวนไทยยากที่จะหาสำนวนภาษาจีนที่ตรงกันในทุกมิติได้ งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเพียงแค่การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษา โดยกลวิธีและปัญหาอาจศึกษาอย่างไม่ลึกซึ้งมากนัก ดังนั้น ผู้ที่สนใจสามารถศึกษาเรื่องดังกล่าวให้ลึกซึ้งและรอบคอบในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการแปลวรรณกรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน

คำสำคัญ: นวนิยายเรื่อง “ปีศาจ”, การก้าว “ไม่” ข้าม, สำนวนไทย, สำนวนจีน

1 นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ/ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย/ Email: ma307351492@gmail.com

2 รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภาษาไทย/ คณะมนุษยศาสตร์/ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย/ Email: Khanita_jit@utcc.ac.th

3 รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาจีน/ คณะมนุษยศาสตร์/ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย/ Email: b.srisomthawin@gmail.com

* E-Mail ผู้ส่งบทความ ma307351492@gmail.com/ เบอร์โทรศัพท์ 064-294-6287/ รับเมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ.2567/

แก้ไขเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน พ.ศ.2567/ ตอบรับเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2567/ เผยแพร่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ.2567

Abstract

Probing into the translation otherness of the idioms in “Ghosts”, a novel written by Seni Saowaphong, from Thai to Chinese is the purpose of this research. Through dissecting the languages in two versions, especially in expressions, the technique of translating idioms could be featured in two aspects: firstly, translating idioms that have different meanings from the originals; secondly, choosing new words that lack literary value. Consequently, it was found that in the Chinese version of this Thai novel, the main translation otherness in converting from Thai idioms were the retelling of cultural connotations, the correctness of the meaning and the accurate expression of language. This shows the difficulty of perfectly matching Thai idioms with Chinese idioms in expressions. In this study, the researchers only focused on the process of the uncrossable otherness, but its strategies and problems have not been deeply analyzed. Hence, if there is any further interest, it is advised to study this issue in depth and carefully to provide guidance and help for improving the quality of Thai-Chinese literary translation.

Keywords : Ghosts, Translation Deviation, Thai Idioms, Chinese Idioms

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหา

วรรณกรรมเป็นงานเขียนที่สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อต้องการสะท้อนวิถีชีวิต สภาพสังคมในยุคสมัยต่าง ๆ วรรณกรรมไทยหลายเรื่องได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายว่ามีแนวคิดค่านิยมที่มีคุณค่าควรแก่การเรียนรู้ และเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน จึงได้รับการตีพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง ตลอดจนได้รับการเผยแพร่ไปสู่ประชาคมโลก

วรรณกรรมไทยหลายเรื่องได้รับการแปลไปเป็นภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาจีน ซึ่งมีจุดเริ่มต้นในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 และวรรณกรรมไทยได้รับการตีพิมพ์เป็นภาษาจีนมากที่สุดในช่วงปี พ.ศ. 2518 หลังจากที่ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนอีกครั้ง ทั้งนี้วรรณกรรมที่ได้รับการแปลเป็นภาษาจีนมีหลายประเภท เช่น วรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์ นวนิยายรัก และวรรณกรรมเยาวชน (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2559: 94-95) หลังจากนั้นวรรณกรรมไทยก็ได้รับการแปลอย่างต่อเนื่อง ในช่วง ค.ศ. 1949 ถึง ค.ศ. 2016 วรรณกรรมไทยที่ได้รับการแปลเป็นภาษาจีนมีจำนวน 234 เรื่อง รวมทั้งวรรณกรรมจีนก็ได้รับการแปลมาสู่ภาษาไทยเป็นจำนวนมากเช่นกัน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวรรณกรรมไทย-จีนได้รับความนิยมจากผู้อ่านเพิ่มขึ้นและทำให้ประชาชนทั้งสองประเทศได้รู้จักวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมผ่านวรรณกรรม (Liu, 2017: 26) ซึ่งหนึ่งในวรรณกรรมไทยที่ได้รับการแปลเป็นภาษาจีนนั้นคือ นวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ที่มีสำนวนแปลถึงสองสำนวน โดยมีสำนวนแปลของ สิว่เพียน (徐翩) อันเป็นนามปากกาของ หลินกวงฮุย (林光辉) เป็นชาวไทยเชื้อสายจีน ซึ่งสำนวนแปลดังกล่าวได้ตีพิมพ์ที่ฮ่องกงโดยสำนักพิมพ์ Yimei Books (艺美图书出版社) เมื่อปี พ.ศ. 2503 และสำนวนแปลของเฉินเจียนหมิน (陈建民) และกัวเซวียนอิง (郭宣颖) เป็นชาวจีนที่ได้

แปลและตีพิมพ์ที่กรุงปักกิ่งโดยสำนักพิมพ์ Foreign Literature (外国文学出版社) เมื่อปี พ.ศ. 2522 ทั้งสองสำนวนแปลล้วนได้แปลชื่อเรื่องโดยการแปลตรงเป็นภาษาจีนว่า “魔鬼 (หมั่วกู่ยี่)” ทั้งนี้ นวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ถือได้ว่าเป็นผลงานประพันธ์อันสำคัญและทรงคุณค่าที่ได้รับการเผยแพร่เข้าสู่ประชาคมจีนด้วยความตั้งใจนำเข้าและส่งออกคู่ขนานกันสองชั่ว (Liu, 2017: 52) จนได้รับการแปลซ้ำในช่วงระยะเวลา 22 ปี หลังจากที่สาธารณรัฐประชาชนจีนฟื้นฟูความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย

นวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ประพันธ์โดยเสนีย์ เสาวพงศ์ อันเป็นนามปากกาของศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ ได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2496 เป็นงานที่ทรงอิทธิพลต่อความคิดของคนรุ่นหนุ่มสาวในช่วงยุคมืดของรัฐบาลเผด็จการเมื่อก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และยังทรงอิทธิพลเรื่อยมา จนได้รับการตีพิมพ์ซ้ำครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2563 รวมเป็นจำนวน 22 ครั้ง ซึ่งนับได้ว่าเป็นอมตะนิยายของของสามัญชน จนทำให้ศักดิ์ชัย บำรุงพงศ์ หรือ เสนีย์ เสาวพงศ์ ได้รับการเชิดชูเกียรติ รางวัลศรีบูรพาคนแรก ในปี พ.ศ. 2531 ศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปี พ.ศ. 2533 และรางวัลนราธิป ประจำปี พ.ศ. 2541 (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 12 กรกฎาคม 2566) นอกจากนี้ นวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ยังได้รับการดัดแปลงเป็นภาพยนตร์เรื่อง “สาย สีมานักสู้สามัญชน” ที่ถ่ายทำราวปี พ.ศ. 2522 และออกฉายเมื่อปี พ.ศ. 2524 อีกทั้งยังได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกภาพยนตร์ของชาติ ประจำปี 2564 (กฤตนิย จงไกรจักร, 22 ตุลาคม 2021)

นวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ได้ประพันธ์ขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองที่ต้องการสะท้อนภาพสังคมร่วมสมัย โดยเฉพาะแนวคิดของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ยึดถือความเสมอภาคทางชนชั้นและต่อสู้กับความเหลื่อมล้ำทางสังคม เปรียบเสมือนปีศาจที่เคยหลอกหลอนคนรุ่นเก่า (หทัยวรรณ มณีวงศ์, 2022: 158-159) ซึ่งเป็นนวนิยายไทยสมัยใหม่ที่มีสิ่งต่อต้านจักรวรรดินิยมและต่อต้านศักดินาอย่างเข้มข้น ผู้ประพันธ์ได้เล่าถึงความขัดแย้งทางสังคมโดยผ่านเรื่องราวความรักที่คดเคี้ยวและสะเทือนใจของชายหนุ่มนายสายและหญิงสาวรัชนีคู่หนึ่ง และชื่นชมความกล้าหาญของคนไทยในการต่อสู้เพื่อปกป้องเอกราชและบูรณภาพแห่งดินแดน สะท้อนภาพชีวิต ในชนบทของไทยอย่างแท้จริง และในขณะเดียวกันก็เสียดสีชนชั้นศักดินาที่ตกต่ำลง (ธร ปิตติล, 19 มีนาคม 2018) ทั้งนี้ ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาในการเล่าเรื่องและพรรณนาฉากและบรรยากาศได้อย่างมีศิลปะ รวมถึงการใช้สำนวนโวหารที่มีภาพความคิดในการเปรียบเทียบและสื่อความขึ้นเชิง สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ทัศนคติ หรือค่านิยมของสังคมในสมัยนั้นได้อย่างชัดเจน การใช้สำนวนในนวนิยายจึงทำให้ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศและตัวละครให้มีเสน่ห์เฉพาะตัว และช่วยเติมเต็มความหมายและความลึกซึ้งให้กับเรื่องราวได้ดี

สำนวนไทยนั้นถือว่าเป็นสมบัติทางภาษาของชาติ เป็นภูมิปัญญาจากปราชญ์สู่คนธรรมดา ซึ่งสะสมมายาวนานไม่รู้กี่ร้อยชั่วคน สำนวนมีชีวิต เกิด แก่ เจ็บ ตาย เหมือนสิ่งธรรมดาในโลก แต่ที่พิเศษคือ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่ขาดตอน ตราบเท่าที่ยังมีผู้ใช้อยู่ คนไทยก็มีสำนวนที่ยอดเยียมไม่น้อยไปกว่าชาติอื่น เรามีสิทธิที่จะภาคภูมิใจในตัวเองตลอดไป เพราะฉะนั้นสำนวนไทยเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อภาษาไทย ซึ่งนับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า (สมบัติ จำปาเงิน, 2540: คำนำ) ดังนั้น “สำนวนไทยจึงคล้ายกับการยกระดับของภาษาขึ้นมาจากภาษาธรรมดาเหมือนภาษาของชาติอื่น ๆ ที่มักจะมีภาษาเป็นสองระดับเสมอเช่นกัน” (ดนัย เมธิตานนท์, 2548: คำนำ) และการใช้สำนวนในวรรณกรรมนั้นจึงเป็นการเพิ่มเสน่ห์ทางภาษาให้แก่งานประพันธ์ ซึ่ง “เมื่อเสน่ห์ของภาษาปรากฏพร้อมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในวรรณกรรมจะสามารถ

ฉายภาพความคิดต่าง ๆ ให้เด่นชัดขึ้น อันเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างความอภิมายให้แก่ผู้เสพวรรณกรรม หากผู้เสพวรรณกรรมฉบับภาษาปลายทางไม่สามารถสัมผัสถึงเสน่ห์ทางภาษาดังกล่าว ก็เปรียบกับการดูละครเวทีที่มีแต่บทพูดแห้ง ๆ แต่ไม่มีดนตรีที่ไพเราะเพราะพริ้งขับกล่อม” (บุรินทร์ ศรีสมถวิล และหลูตาน, 2566: 28)

ดังนั้น ในการทำงานการแปลสำนวนจากภาษาหนึ่งไปเป็นอีกภาษาหนึ่งนั้น “การรักษาความเป็นสำนวนของภาษาต้นฉบับจึงเป็นหน้าที่ของผู้แปลที่มีอาจจะเลยไปได้” (วิสิฐศักดิ์ ผิวม่วง และ บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2566: 43) ทั้งนี้ หลักการแปลสำนวนที่ควรยึดถือไว้คือ ผู้แปลจะต้องเน้นรักษาความแปลต่างทางวัฒนธรรมของภาษาไว้เป็นสำคัญ แต่หว่าคำแปลดังกล่าวทำให้ผู้รับสารไม่เข้าใจภาพความคิดหรือการเปรียบเทียบนั้นว่าสื่อความอย่างไร ก็ควรเน้นให้ผู้อ่านปลายทางเข้าใจเป็นหลักโดยใช้คำแปลที่แสดงภาพความคิดหรืออุปมาอุปไมยที่ผู้อ่านปลายทางเข้าใจได้ หากไม่สามารถถ่ายทอดมาเป็นภาพความคิดหรือภาพอุปมาอุปไมยในภาษาปลายทางได้จริง ๆ จึงเลือกที่จะแปลเป็นภาษาธรรมดา อย่างไรก็ตาม ระหว่างภาษาไทยและภาษาจีนนั้นจะมีสำนวนภาษาที่มีภาพความคิดเหมือนกันหรือคล้ายกันอยู่จำนวนไม่น้อย การรักษาสำนวนหรือโวหารภาพพจน์ในการถ่ายทอดกันระหว่างทั้งสองภาษาจึงมิใช่เรื่องยากมากนัก แต่ผู้แปลจะต้องระมัดระวังว่าบางสำนวนในภาษาไทยและภาษาจีนคล้ายกันมากแต่มีความแตกต่างในการใช้ (กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม, 2562: 135-137)

อนึ่ง การแปลสำนวนในวรรณกรรม ผู้แปลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจกับสำนวนทั้งสองภาษา โดยต้องทำความเข้าใจประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมที่อยู่เบื้องหลังของสำนวน (ภาวัญญา มัชฌิมดำรง และ บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2566: 112) กรณีที่ผู้แปลก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นทางการแปลสำนวนภาษา มักจะเกิดจากการที่ผู้แปลไม่ได้คำนึงถึงปัจจัยในมิติต่าง ๆ ที่ประกอบสร้างเป็นเนื้อหาที่ครบรสของวรรณกรรม โดยไม่สามารถถ่ายทอดภาพความคิดของสารที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อไปยังผู้อ่านภาษาปลายทางให้สอดคล้องกับต้นฉบับ ซึ่งรวมถึงบรรยากาศของฉาก เจตนารมณ์ในการสื่อสารของตัวละครในเรื่อง หรือบุคลิกภาพของตัวละคร รวมทั้ง อรรถรสและน้ำเสียงของภาษา ระดับของภาษา หรือความหมายของภาษา (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2559, 2562, 2563) โดยเฉพาะในกระบวนการแปลสำนวนไทยเป็นภาษาจีน ด้วยวัฒนธรรม ภาษาและภูมิหลังทางประวัติศาสตร์แตกต่างกันไป จึงอาจเกิดความผิดพลาดได้ง่ายในการแปล ซึ่งข้อผิดพลาดเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลกระทบต่อการเสพวรรณกรรมของผู้อ่านชาวจีน แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพการแปลอีกด้วย โดยคำที่ว่า “ความเป็นอื่น” หมายถึง “ความเป็นตัวตนหรือบุคลิกภาพที่แตกต่างจากคนอื่น” หรือ “ลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างออกไป” ในบางกรณีก็อาจหมายถึง “คุณสมบัติหรือสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์” โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ โคลด เลวี - สเตราส์ (Claude Levi - Strauss) ที่เห็นว่าความคิดของมนุษย์มักคิดออกมาในลักษณะสองภาค หรือระบบทวิลักษณ์ เช่น ชายกับหญิง ขาวกับดำ ถูกกับผิด เป็นต้น การแบ่งแยกระหว่างเอกลักษณ์กับความแตกต่าง (Identity/Difference) หรือแบ่งแยก “ตัวเรา” กับ “คนอื่น” (Self/Other) การแบ่งลักษณะดังกล่าว โคลด เลวี - สเตราส์ เรียกว่า การแบ่งแยกสิ่งต่าง ๆ เป็นคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) เพื่อเชื่อมโยงมาสู่ผลการศึกษา การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษาในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ฉบับแปลภาษาจีน อีกทั้งยังเป็นการช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความสำคัญที่ผู้วิจัยต้องการสื่อออกมาอีกด้วย

จากการศึกษาการแปลสำนวนในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ฉบับแปลภาษาจีน พบว่ามีลักษณะการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นทางสำนวนภาษาจำนวน 27 สำนวนจากจำนวนทั้งหมด 50 สำนวน โดยสอดคล้องกับ ปรีชา ปัญญาภิโรภาส (2527) ที่ว่า เสนีย์ เสาวพงศ์ เป็นนักเขียนที่มีความสามารถในการใช้ภาษาที่ดีเด่น โดยเฉพาะสำนวนภาษา และสำนวนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” เป็นสำนวนภาษาที่ทำให้ผู้อ่านได้เห็น ลักษณะความเป็นผู้ดีและพฤติกรรมของตัวละครที่ผู้เขียนต้องการสื่อและสะท้อนให้เห็นถึงยุคสมัยที่มีการแบ่งชนชั้นในสังคมไทยอย่างชัดเจน ในบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือก 8 สำนวนเป็นตัวอย่งมาศึกษา วิเคราะห์ เช่น สำนวนที่ว่า “หมาหัวเน่า” ในบริบทที่ตัวละคร “พลอย” ใช้มาเปรียบเทียบสภาพความเป็นอยู่ ของตนเองที่ถูกคนในหมู่บ้านรังเกียจ แต่ผู้แปลได้แปลตรงตัวเป็น “癞头狗” ที่ถอดความเป็นภาษาไทยได้ว่า “หมาตัวที่หัวมีลักษณะหยาบและไม่สม่ำเสมอ” ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวจีนทั่วไปไม่คุ้นเคยกันในวัฒนธรรมจีน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาต่อว่าการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นในการแปลสำนวนมีลักษณะอย่างไรบ้าง รวมถึงศึกษาสาเหตุที่ทำให้ผู้แปลไม่สามารถก้าวข้ามอุปสรรคดังกล่าว

อนึ่ง จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบงานวิจัยของหทัยวรรณ มณีวงศ์ (2565) วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏใน นวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ของเสนีย์ เสาวพงศ์” และ He,L. (2016) วิจัย เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบนวนิยายไทยเพื่อชีวิตเรื่อง ‘แลไปข้างหน้า’ กับ ‘ปีศาจ’” ซึ่งยังไม่พบงานวิจัยที่ ศึกษาเกี่ยวกับประเด็นความคลาดเคลื่อนในการแปลสำนวนที่ปรากฏในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น จึงเป็นประเด็นที่ น่าสนใจศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อศึกษาหาแนวทางการแปลสำนวนไทยเป็นภาษาจีน เพื่อเป็น ประโยชน์ต่อการทำงานแปลวรรณกรรมในอนาคตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษาในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ฉบับแปลภาษาจีน

1.3 ขอบเขตการศึกษา

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะการแปลสำนวนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ฉบับแปลภาษาจีนที่แปล โดยเฉินเจี้ยนหมิน (陈健民) และกัวเซี่ยนอิง (郭宣颖) ที่ตีพิมพ์ โดยสำนักพิมพ์ Foreign Literature (外国文学出版社) เมื่อปี พ.ศ. 2522 โดยเทียบกับต้นฉบับภาษาไทยที่ประพันธ์โดยเสนีย์ เสาวพงศ์ และ ตีพิมพ์โดยสำนักพิมพ์มิตรนรา เมื่อปี พ.ศ. 2514

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำหรือข้อความที่มีความหมายไม่ตรงตัว โดยมีถ้อยคำตั้งแต่ 2 พยางค์ขึ้นไป

การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษา หมายถึง กระบวนการในการแปลภาษาที่ต้องการ ปรับเปลี่ยนหรือปรับการแปลของสำนวนภาษาเพื่อให้สอดคล้องหรือเข้าใจได้ในภาษาปลายทาง โดยที่ไม่สูญเสีย ความหมายหรือลักษณะเฉพาะของสำนวนนั้น ๆ ในเรื่อง “ปีศาจ” ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ฉบับแปลภาษาจีน

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษาในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ฉบับแปลภาษาจีน ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยาย (Textual Analysis) โดยมีขั้นตอนการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ศึกษานวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ทั้งต้นฉบับภาษาไทยและฉบับแปลภาษาจีน
2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เก็บรวบรวมสำนวนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” จากต้นฉบับภาษาไทยและคำแปลภาษาจีนจากฉบับแปลภาษาจีน โดยจัดทำเป็นตารางเปรียบเทียบสองภาษา

3.2 จัดแบ่งหมวดหมู่รูปแบบการแปลคลาดเคลื่อนที่ปรากฏในฉบับแปลภาษาจีน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะการแปลคลาดเคลื่อนที่ปรากฏในฉบับแปลภาษาจีนตามแนวคิด ทฤษฎีการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาของ บุรินทร์ ศรีสมถวิล (2559, 2562, 2563)

4.2 ทดลองแปลและนำเสนอสำนวนแปลที่เหมาะสม

5. สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา

จากการศึกษาการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ของเสนีย์ เสาวพงศ์ ฉบับแปลภาษาจีน พบว่ารูปแบบของการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษา สามารถแยกประเภทออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การแปลความหมายของสำนวนคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาไทย 2) การเลือกใช้คำแปลที่ขาดอรรถรสทางวรรณศิลป์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การแปลความหมายของสำนวนคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาไทย

จากการศึกษาพบว่า ผู้แปลมักใช้กลวิธีการแปลตรงตัวในการถ่ายทอดสำนวนไทยเป็นภาษาจีน ทำให้ความหมายของสำนวนคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ ส่งผลทำให้ผู้อ่านชาวจีนไม่สามารถเข้าใจความหมายหรือเจตนาของผู้ประพันธ์ที่จะสื่อได้เหมือนผู้อ่านชาวไทย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (1)

ต้นฉบับภาษาไทย

“พรุ่งนี้ไม่มาทำงานนะจะลงไปบ้านสักสองอาทิตย์” สายบอก “เวลานี้ก็ไม่มีคดีอะไรค้างที่ศาล”

“ไปเรื่องนั้นนะหรือ”

สายพยักหน้า

“เสียเวลาเปล่า ๆ ” เชิดโคลงหัว นิ้วที่เหลืองด้วยนิโคตินของเขาเคาะอยู่บนโต๊ะ ไม่ได้ความอะไรหรอกที่จะไปพูดกับชาวนาเหล่านั้น จะไปรีดเลือดอะไรกับปู (เสนีย์ เสาวพงศ์, 2514: 119)

ฉบับแปลภาษาจีน

“明天我不来办公室了，我要回老家去两个星期。”赛对辙说，“现在反正法庭里我也没有什么未完结的案件。”

“为了那件事情去吗？”

赛点头称是。

“白浪费时间。”辙把头摇了一摇，他用那被香烟熏黄了的手指在桌上敲打着说，“去跟那些农民谈等于白费，在螃蟹身上是榨不出血来的。” (Chen & Guo, 1979: 84)

จากบทสนทนาในบริบทข้างต้น สายกำลังสนทนากับเชิดว่าจะไปสอบถามสาเหตุที่ชาวนาไม่ยอมคืนเงินก่อนฟ้องคดี เชิดจึงคิดว่าเป็นการเสียเวลา ไม่ว่าจะพูดคุยด้วยวิธีการอย่างไร พวกชาวนาก็ไม่มีอะไรจะให้อยู่แล้ว เพราะความยากจนของชาวนา จึงประชดประชันว่า “จะไป ‘รีดเลือดอะไรกับปู’” ซึ่งมีสำนวนโครงเดิมคือ “รีดเลือดกับปู” สื่อความหมายถึง เคี้ยวเหี้ยหรือบีบบังคับเอาจากผู้ที่ไม่จะมีให้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1004) โดยมีภาพความคิดเปรียบเทียบการบังคับเอาจากชาวนาที่ยากจนจนขั้นขั้นเป็นความพยายามรีดเลือดกับปูที่มีเลือดเป็นสีใส ๆ ไม่มีวันที่จะดำเนินการได้สำเร็จ

จากฉบับแปลภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการโดยการอธิบายความหมายตามตัวอักษร ได้เป็น “螃蟹身上是榨不出血来的” ที่ถอดความเป็นภาษาไทยโดยแปลตรงตามตัวอักษรได้ว่า “ไม่สามารถรีดเลือดออกมาจากตัวปูได้หรอก” ซึ่งถือได้ว่าเป็นการแปลแบบรักษาความแปลกต่างทางวัฒนธรรม แต่การใช้คำว่า “榨” แทนที่คำว่า “รีด” ในที่นี้ ตามความเคยชินในการใช้ภาษาของชาวจีน จะสื่อความหมายถึง “榨取” ที่หมายถึง การขูดรีดแสวงหาผลประโยชน์โดยการเอาเปรียบผู้อื่นด้วยการกระทำที่โหดเหี้ยม (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 1642) ซึ่งสื่อความเชิงลบในขณะที่คำว่า “รีด” ในสำนวนไทยดังกล่าวสื่อเน้นเชิงกลาง ๆ ทั้งนี้ จะสื่อสารทำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าเชิดนั้นเห็นชอบด้วยว่าการบังคับให้ชาวนาคืนเงินนั้นเป็นการขูดรีดชาวนา โดยมีนัยสื่อความเห็นใจชาวนาอยู่เบื้องหลังตัวภาษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของเชิดในเรื่องที่เป็นคนดูหมิ่นชาวนาและเป็นผู้เห็นแก่ผลประโยชน์เป็นสำคัญ จึงอาจกล่าวได้ว่า สำนวนแปลของผู้แปลดังกล่าวสื่อความไม่สอดคล้องกับต้นฉบับภาษาไทย ตลอดจนทำให้ภาพความคิดคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาไทยทั้งภาพความคิดในการสร้างบุคลิกภาพของตัวละครและภาพความคิดของ “เชิด” ในบริบทดังกล่าว และภาพความคิดของสำนวนต้นฉบับภาษาไทยอีกด้วย

ทั้งนี้ เพื่อรักษาความเป็นสำนวนให้เท่าเทียมกันทางระดับของภาษา ในขณะที่สื่อความและภาพความคิดให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยแปลเป็นสำนวนภาษาจีน “徒劳无功” หมายถึง 白费力气, 毫无成效 (ความพยายามที่สูญเปล่าและไม่มีผลลัพธ์) (Sun, 2009: 1111)

อนึ่ง คำพ้องท้ายกับสำนวนล้วนเป็นมรดกของภาษาจีน คำพ้องท้าย ก็คือคำคม หรือสำนวน สุภาษิต ที่มีสองสำนวนพูดต่อกัน แต่เวลาพูดจะพูดเฉพาะประโยคแรก ละประโยคที่สองไว้ในฐานที่เข้าใจ ชาวจีนถือว่าคำพ้องท้ายเป็นศิลปะทางภาษาที่งดงาม มีชีวิตชีวา คมคายลึกซึ้ง ใช้ในทางว่ากล่าว แต่สื่อไปในทางที่ผู้พูดมีมารยาท ในการกล่าวตำหนิ โดยมักแฝงด้วยอารมณ์ขัน หรือพูดเป็นนัย ซึ่งผู้ถูกว่ากล่าวก็รับได้ จึงไม่เกิดปัญหา (สุภาณี ปิยพสุนทรา, 2551: คำนำ)

ทั้งนี้ เพื่อรักษาระดับภาษาระหว่างต้นฉบับกับฉบับแปลให้เท่าเทียมกัน ในขณะที่สื่อความและภาพความคิดให้สอดคล้องกับบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยแปลเป็นคำพ้องคำไทยภาษาจีน “公鸡下蛋——没指望” มีความหมายตรงตามตัวอักษรหมายถึง ไก่ตัวผู้ออกไข่---ไม่มีความหวัง สามารถสื่อถึงนิสัยของ “เชิด” ได้เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นนิสัยที่เห็นแก่ผลประโยชน์เป็นสำคัญ คิดจะให้ชานาควินเงินเหมือนไก่ตัวผู้ออกไข่ เป็นเรื่องที่ไม่มีความหวัง

สำนวนแปลของผู้วิจัย (1.1)

“明天我不来办公室了，我要回老家去两个星期。”赛对辙说，“现在反正法庭里我也没有什么未完结的案件。”

“为了那件事情去吗？”

赛点头称是。

“白浪费时间。”辙把头摇了一摇，他用那被香烟熏黄了的手指在桌上敲打着说，

“去跟那些农民谈等于白费，徒劳无功。” (Chen & Guo, 1979: 84)

สำนวนแปลของผู้วิจัย (1.2)

“明天我不来办公室了，我要回老家去两个星期。”赛对辙说，“现在反正法庭里我也没有什么未完结的案件。”

“为了那件事情去吗？”

赛点头称是。

“白浪费时间。”辙把头摇了一摇，他用那被香烟熏黄了的手指在桌上敲打着说，

“去跟那些农民谈等于期盼公鸡下蛋。” (Chen & Guo, 1979: 84)

ตัวอย่างที่ (2)

ฉบับภาษาไทย

“ยายเล็กไม่ใช่เด็กโง่ดอกคะ บางทีแกอาจจะยังเป็นเด็กไปหน่อยที่รู้ไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมของคน คงถูกเขาพะเน้าพะนอเอาใจนั่นแหละถึงได้พอกพอกใจ ก็ผู้ชายอย่างนี้นี่น้ำ ปลิ้นปล้อนตลบตลวงเป็นที่หนึ่งละ” คุณหญิงแก้ตัวให้กับลูกสาว

“แต่นั่นแหละ เด็กของเรามันไม่รักดี ที่คนดี ๆ มันไม่ชอบ มันเห็นกงจักรเป็นดอกบัว วันหนึ่งน้ำตาจะต้องเซ็ดหัวเขา” เจ้าคุณทั้งตัวลงนั่งบนเก้าอี้ฉวม หลับตาอย่างอ่อนใจ (เสนีย์ เสาวพงศ์, 2514: 305)

ฉบับภาษาจีน

“三姑娘并不是一个愚蠢的孩子，有时候可能是因为她孩子气重一些，还不能够识破别人的诡计，只要别人对她献献殷勤，她就心满意足了。这种男人就是善于吹牛和骗人。”

“夫人替女儿辩护道。”

“就因为这个原因，我们的女儿不会挑选好人。好好的人她不喜欢，把车轮当作莲花，总有一天她要以泪洗面，自讨苦吃的。” (Chen & Guo, 1979: 209)

จากบริบทข้างต้นสรุปได้ว่า สายมาหารัชนีที่บ้าน พ่อแม่รัชนีเห็นสองคนนี้นั่งคุยอยู่ รู้สึกว่าสายจะทำให้บ้านวุ่นวาย เพราะพ่อรัชนีเป็นคนที่มีความคิดเก่าแก่ เขาไม่ยอมให้ลูกสาวไปพบกับชานาควินอย่างสาย ก็คิดว่าถ้าจะทำอย่างนั้นต่อไป รัชนีจะได้บาดเจ็บจากสายในวันหลัง เพราะเห็นว่าลูกสาว“เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” ซึ่งหมายถึงเห็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง, เห็นผิดเป็นชอบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1343) ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้ถึงน้ำเสียงและอารมณ์ของพ่อรัชนีอย่างชัดเจน

ในฉบับแปลภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลตรงตัวโดยการอธิบายความหมายตามตัวอักษรเป็นวลี “把车轮当作莲花” คำว่า “车轮” แปลว่า 车轱辘(ล้อรถ) “当做” แปลว่า 认为; 作为; 看成 (คิดว่า; ถือว่าเป็น; มองเห็นเป็น) “莲花” แปลว่า 莲的花(ดอกไม้ของบัว)(Institute of Linguistics, CASS, 2016: 156, 262, 809) ทั้งวลีหมายถึง ถือล้อรถเป็นดอกบัว ซึ่งผู้อ่านจะไม่สามารถเข้าใจทั้งความหมายที่ต้องการสื่อของสำนวนได้

ดังนั้น จากการพิจารณา ผู้วิจัยแนะนำแปลเป็นสำนวนจีน “黑白不分” คำว่า “黑白” หมายถึง สีดำ และสีขาว ทั้งสำนวนหมายถึง 分辨不出正确与错误 (แยกความถูกต้องกับความผิดพลาดไม่ออก) (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 531) โดยทั่วไป “黑白不分” จะใช้ในสถานการณ์การเถียงการทะเลาะวิวาทกัน เพราะฉะนั้นการใช้สำนวนนี้สอดคล้องกับบริบทที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ และความหมายก็เหมือนกับต้นฉบับอีกด้วย

อนึ่ง สำนวนจีน “玉石不分” ก็มีนัยสื่อและวิธีการใช้เหมือนกับสำนวนจีน “黑白不分” ซึ่งหมายถึง 好坏难以区分 (แยกความถูกต้องกับความผิดพลาดไม่ออก) (Shi, 1997: 1196) ดังนั้น ทั้งสองสำนวนจีน สามารถสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของพอร์ชนีได้เป็นอย่างดี

สำนวนแปลของผู้วิจัย (2.1)

“三姑娘并不是一个愚蠢的孩子，有时候可能是因为她孩子气重一些，还不能够识破别人的诡计，只要别人对她献献殷勤，她就心满意足了。这种男人就是善于吹牛和骗人。”夫人替女儿辩护道。

“就因为这个原因，我们的女儿不会挑选好人。好好的人她不喜欢，黑白不分，总有一天她要以泪洗面，自讨苦吃的。” (Chen & Guo, 1979: 209)

สำนวนแปลของผู้วิจัย (2.2)

“三姑娘并不是一个愚蠢的孩子，有时候可能是因为她孩子气重一些，还不能够识破别人的诡计，只要别人对她献献殷勤，她就心满意足了。这种男人就是善于吹牛和骗人。”夫人替女儿辩护道。

“就因为这个原因，我们的女儿不会挑选好人。好好的人她不喜欢，玉石不分，总有一天她要以泪洗面，自讨苦吃的。” (Chen & Guo, 1979: 209)

ตัวอย่างที่ (3)

ฉบับภาษาไทย

“ขายข้าวได้แล้ว คงมีเงินส่งดอกเบี้ย้ม้งสักปีหนึ่ง” ลุงมีพูดต่อไป “ไฉ่จะส่งต้นกับดอกทั้งหมดทีเดียวฉันก็นั่นปัญหาจริง ๆ ถ้านาพอทำได้อย่างป็นี้ ราคาข้าวไม่ตกลง ข้าวของไม่แพงขึ้น และไม่มี ความเจ็บความไข้บางที่อีกสักสี่ห้าปีคงจะได้ไถ่จ่านองหรือ”

“จะกรอบเป็นข้าวเกรียบแล้วพ่อคุณ” ป้าเอมพูดแทรกขึ้นมาจากในครัว “วัวควายก็ขายไปจนหมด เหลือแต่นาเท่ากระเบาะมือกับตัวเท่านั้นแหละ” (เสนีย์ เสาวพงศ์, 2514: 136)

ฉบับภาษาจีน

“把谷子卖了以后，大概可以还他一年的利息。”眯伯伯继续说道，“要我连本带利一次还清，我的确没有办法。如果都象今年这样的收成，粟价也不下跌，东西不涨价，也不生个病什么的，那么再有个四、五年，也就可能把地赎回来了。”

“唉！先生，我们都快成为焦脆的‘考格列’了。英大娘的声音从厨房里传了进来，“牛都卖光了，只剩下一小块的土地。” (Chen & Guo, 1979: 95)

จากบริบทดังกล่าว สายได้สนทนากับชาวนาเพื่อสอบถามสาเหตุที่ไม่คืนเงินใช้หนี้ เหล่าชาวนาจึงให้เหตุผลโดยเปรียบสถานการณ์ทางการเงินที่ยากจนว่า “กรอบเป็นข้าวเกรียบ” ซึ่งเป็นสำนวนที่หมายถึง จนมาก ไม่มีเงินเลย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 3) ทำให้ผู้อ่านได้เห็นภาพความยากจนของพวกเขาวนได้อย่างชัดเจน และเพิ่มสีสันให้กับเนื้อเรื่องอีกด้วย

ในฉบับแปลภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลตรงตัวพร้อมทับศัพท์แปลเป็น “焦脆的‘考格列’” โดยทับศัพท์ “ข้าวเกรียบ” เป็น “考格列 (เข้าเกอเลี่ย)” ซึ่งไม่มีในวัฒนธรรมจีนแต่อย่างใด อีกทั้งผู้แปลไม่ได้ทำอธิบายไว้ ยิ่งทำให้ผู้อ่านชาวจีนไม่สามารถเข้าใจภาพความคิดที่ต้องการสื่อของการใช้สำนวนในบทสนทนาดังกล่าวได้โดยสิ้นเชิง

ทั้งนี้ เพื่อรักษาความเป็นสำนวนและภาพความคิดให้ได้เท่าเทียมและสอดคล้องกับต้นฉบับภาษาไทย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแปลโดยใช้กลวิธีการแปลโดยใช้สำนวนจีนแทนที่ แปลเป็นสำนวนจีน “家徒四壁” หมายถึง 家里只有四面墙。形容家里非常贫穷，一无所有 (ในบ้านมีผนังเพียงสี่ด้าน อธิบายถึงครอบครัวที่ยากจนมากและไม่มีอะไรเลย) (Sun, 2009: 494) โดยสื่อความและภาพความยากจนสอดคล้องกับต้นฉบับภาษาไทย ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัย (3)

“把谷子卖了以后，大概可以还他一年的利息。”眯伯伯继续说道，“要我连本带利一次还清，我的确没有办法。如果都象今年这样的收成，粟价也不下跌，东西不涨价，也不生个病什么的，那么再有个四、五年，也就可能把地赎回来了。”

“唉！先生，我们都快家徒四壁了。英大娘的声音从厨房里传了进来，“牛都卖光了，只剩下一小块的土地。” (Chen & Guo, 1979: 95)

ตัวอย่างที่ (4)

ฉบับภาษาไทย

เขาคิดบัญชีของเขาทุกบาททุกสตางค์ พี่ก็ไม่ได้ว่าเงินของเขา ๆ หามาได้ เขาก็มีสิทธิใช้มันอย่างไรก็ได้ แต่เรื่องการมีเมียมากของเขานั้นลีเลือนทน พี่ก็ได้พยายามทน เพราะคิดว่าผู้ชายเขากินน้ำพริกถ้วยเดียวไม่ได้ แต่ขออย่างเดียวย่าให้อับอายขายหน้าซึ่งพี่ทนไม่ได้ (เสนีย์ เสาวพงศ์, 2514: 55)

ฉบับภาษาจีน

他的每一铢，每一个士丁都算得清清楚楚。你看，这就是我这个做妻子的处境。当然，钱是他赚来的，他想怎么花就怎么花，这一切全都由他，只是他找了好多小老婆这件事我实在受不了。我也曾努力克制过自己，因为我想一个男人只喝一杯辣椒水是不会满足的，我唯一的要求只是不要让我过分丢人。 (Chen & Guo, 1979: 40)

จากบริบทข้างต้น เนื่องด้วยสามีของตรุณีเป็นผู้ชายมีพฤติกรรมคบผู้หญิงหลายคน จนตรุณีต้องยอมและปลอบใจตนเองด้วยเหตุผลว่า ผู้ชายจะไม่ “กินน้ำพริกถ้วยเดียว” ซึ่งเป็นสำนวนที่หมายถึง อยู่กับเมียคนเดียว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 129) และผู้เขียนเพิ่มคำ “ไม่ได้” อยู่ท้ายประโยค โดยนำการกินน้ำพริกหลายถ้วยเพื่อ

ความหลากหลายทางรสชาติ มาเปรียบเทียบกับ การค้นหาผู้หญิงหลายคนของผู้ชาย ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบที่สื่อภาพให้ผู้อ่านชาวไทยเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ในขณะที่เพิ่มอรรถรสในการเสพวรรณกรรมสำหรับผู้อ่านอีกด้วย

ในฉบับแปลภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลตรงตัวแปลเป็นวลี “只喝一杯辣椒水” หมายถึง ตีมน้ำพริกแก้วเดียว นอกจากทำให้ความเป็นสำนวนที่มีเป็นภาษาที่สื่อความขันเชิงในต้นฉบับภาษาไทยสูญหายไป แล้ว ยังอาจทำให้ผู้อ่านฉบับภาษาจีนไม่สามารถเข้าใจความหมายของสำนวนภาษาแปลดังกล่าวได้ทันที ตลอดจนอาจทำให้ภาพความคิดของต้นฉบับภาษาไทยคลาดเคลื่อน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอแปลโดยใช้สำนวนจีนแทนที่ โดยแปลเป็น “忠贞不渝” หมายถึง ซื่อสัตย์และไม่เปลี่ยนใจ ส่วนใหญ่หมายถึงการไม่เปลี่ยนแปลงการแสวงหาของตน (忠诚而坚定不移, 多指不改变自己的追求) (Sun, 2009: 1526) ซึ่งสื่อความหมายสอดคล้องกับสำนวนไทยดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านชาวจีนอ่านแล้วเข้าใจความหมายได้ทันที

อนึ่ง ยังสามารถแปลเป็นสำนวนจีน “一心一意” ได้ หมายถึง心思专一, 没有其他念头 (จิตใจเดียวกันและไม่มีความคิดอื่น) (He, 2004: 874) ความหมายของสำนวนนี้ขึ้นอยู่กับบริบท ถ้าใช้ในบรรยายถึงความรัก จะหมายถึงความซื่อสัตย์และไม่เปลี่ยนใจต่อคู่รัก ดังนั้นจึงสอดคล้องกับภาพความคิดต้นฉบับภาษาไทยและทำให้ผู้อ่านชาวจีนรู้ได้ทันทีว่า สามิของตรุณีเป็นคนนิสัยแบบไหน

สำนวนแปลของผู้วิจัย (4.1)

他的每一铢, 每一个士丁都算得清清楚楚。你看, 这就是我这个做妻子的处境。当然, 钱是他赚来的, 他想怎么花就怎么花, 这一切全都由他, 只是他找了好多小老婆这件事我实在受不了。我也曾努力克制过自己, 因为我想一个男人是不可能忠贞不渝的, 我唯一的要求只是不要让我过分丢人。(Chen & Guo, 1979: 40)

สำนวนแปลของผู้วิจัย (4.2)

他的每一铢, 每一个士丁都算得清清楚楚。你看, 这就是我这个做妻子的处境。当然, 钱是他赚来的, 他想怎么花就怎么花, 这一切全都由他, 只是他找了好多小老婆这件事我实在受不了。我也曾努力克制过自己, 因为我想一个男人是不可能一心一意的对一个女人, 我唯一的要求只是不要让我过分丢人。(Chen & Guo, 1979: 40)

ตัวอย่างที่ (5)

ฉบับภาษาไทย

“ฉันนะพลอยเป็นหมาหัวเน่าไปด้วยแล้วละ ไม่มีใครเขาพูดด้วยใครเห็นเขาก็เมินหน้า วันนี้ไปตลาดป่าเค็ลล์แก้วเอาต่อหน้าว่า “แม่คุณแม่ทุนหัว หมดทางหากินแล้วรี ถึงต้องให้ผมไปทำงานกับทหารญี่ปุ่น” (เสนีย์ เสาวพงศ์, 2514: 156)

ฉบับภาษาจีน

“我也跟着你变成一条癞头狗了。没有人愿意跟我讲话, 谁看见我就扭过头去不理我。今天去上市, 克仁姊当着面对我说, 你是怎么搞的? 没路子可走了吗, 你怎么让丈夫去给日本鬼子做工? !” (Chen & Guo, 1979: 108)

จากบริบทข้างต้น เนื่องจากชาวบ้านรังเกียจทหารญี่ปุ่น จึงรังเกียจอ้วนและพลอยรังเกียจเมียของอ้วนไปด้วย เพราะอ้วนได้ไปทำงานที่ค่ายทหารญี่ปุ่น ทั้งสองจึงกลายเป็น “หมาหัวเน่า” ของหมู่บ้าน ซึ่ง “หมาหัวเน่า” เป็นสำนวนที่หมายถึง คนซึ่งเป็นที่ยังเกียจของคนอื่นจนไม่สามารถเข้ากับใครได้ คนที่ไม่มีใครรักหรือคบหา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 1300) โดยเปรียบเทียบคนที่เป็นที่ยังเกียจของสังคมเป็นหมาหัวเน่า ซึ่งสื่อภาพให้ผู้อ่านเห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ในหมู่บ้านของอ้วนและเมียของอ้วนได้อย่างมีอรรถรส อนึ่ง ในสมัยโบราณ ภาพลักษณ์ของตัวหมาเป็นเชิงลบ และมักใช้สุนัขเป็นอุปมาอุปไมยถึงเหตุการณ์เลวร้าย การใช้หมาในที่นี้เพื่ออุปมา กับคนที่ทำงานให้กับทหารญี่ปุ่นสามารถช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความเกลียดชังของผู้เขียนได้อย่างลึกซึ้ง

ในฉบับแปลภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลตรงตัวแปลเป็น “癞头狗” โดยมีคำว่า “癞” หมายถึง 外表粗糙不平 (มีลักษณะหยาบและไม่สม่ำเสมอ) (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 774) คำแปลดังกล่าวจึงอาจอธิบายความหมายได้ว่าหมายถึงหัวหมาที่มีหัวลักษณะหยาบและไม่สม่ำเสมอ ซึ่งสื่อความไม่สอดคล้องกับสำนวนต้นฉบับภาษาไทย ทำให้ภาพความคิดของต้นฉบับคลาดเคลื่อนไปทั้งส่วนของตัวสำนวน และเจตนารมณ์การสื่อสารของผู้พูดในเรื่องอีกด้วย อีกทั้งยังเป็นคำที่ชาวจีนทั่วไปไม่คุ้นเคยกัน และไม่มีการเปรียบเทียบบ้างกล่าวในวัฒนธรรมจีน ตลอดจนส่งผลทำให้ผู้อ่านชาวจีนเกิดความฉงนสนเท่ห์กับบริบทดังกล่าวอย่างยิ่ง

ทั้งนี้ เพื่อคงรักษาความเป็นสำนวนของภาษาต้นฉบับ ในขณะที่คำนึงถึงชื่อในการทำความเข้าใจของผู้อ่าน ฉบับภาษาจีน ผู้วิจัยจึงนำเสนอแปลโดยใช้สำนวนจีนแทนที่เพื่อความกลมกลืนของเนื้อความ แปลเป็น “过街老鼠” ซึ่งมักมีคำพ้องคำคือ “人人喊打” (ตะโกนร้องให้ตีกันทุกคน) โดยใช้สื่อนัยหมายถึง 人人痛恨, 人人讨厌的人。(บุคคลที่ทุกคนรังเกียจและเกลียดชัง) (Sun, 2009: 402) ส่วนใหญ่สำนวนจีนที่เกี่ยวกับหนูมีความหมายที่ถูกเหยียดหยาม ส่วนหนึ่งเป็นเพราะรูปร่างที่เล็กของหนูและการเคลื่อนไหวที่รวดเร็วและมีไหวพริบ อีกอย่างก็มาจากพฤติกรรมการขโมยของหนูด้วย เนื่องจากลักษณะเฉพาะของหนูเหล่านี้ ผู้คนจึงมักใช้หนูเพื่อบรรยายถึงคนที่น่าเกลียดและเจ้าเล่ห์ รวมถึงพฤติกรรมการขโมยของพวกเขา (Lee, 2013: 19) ดังนั้น สำนวนจีน “过街老鼠” ดังกล่าวจึงสื่อความสอดคล้องกับสำนวนต้นฉบับภาษาไทย และมีภาพความคิดในการนำเสนอที่เปรียบเทียบกับคนที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมเหมือนกัน ดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัย (5)

“我也跟着你变成一只过街老鼠了。没有人愿意跟我讲话，谁看见我就扭过头去不理我。今天去上市，克仁婶当着面对我说，你是怎么搞的？没路子可走了吗，你怎么让丈夫去给日本鬼子做工？！” (Chen & Guo, 1979: 108)

ตัวอย่างที่ (6)

ฉบับภาษาไทย

เหมือนอย่างที่ได้เคยคัดค้านพี่สาวของรัชนีสำเร็จมาแล้ว และด้วยเหตุนี้พี่ของรัชนีจึงจบแต่เพียงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แล้วต้องมานั่งเฝ้าแขนอ่อนอยู่ใกล้ ๆ คุณย่าตลอดเวลาอันว่างเปล่าอยู่หลายปี คอยอยู่จนมีชั้นหมากมา จึงเปลี่ยนจากกรงขังของคุณย่าไปอยู่ในกรงขังอื่นอีกต่อไป (เสนีย์ เสาวพงศ์, 2514: 4)

ฉบับภาษาจีน

她的反对曾经对叻差妮的姐姐起过作用。叻差妮的姐姐刚刚初中毕业，就被迫停学了，回到家里屈膝而坐，守候在祖母身旁，白白地浪费掉她许多年华，一直到有人送来了槟榔盘，才从祖母这个牢笼换到另一个牢笼里去……(Chen & Guo, 1979: 2)

จากบริบทข้างต้น พี่สาวของรัชนีจำต้องจบการศึกษาอยู่เพียงระดับมัธยมต้นและกลับมานั่งกินนอนกินอยู่บ้านอย่างไม่มีเป้าหมาย จนเมื่อถึงอายุพร้อมแต่งงานก็ย้ายจากบ้านไปอยู่บ้านสามีตามแผนที่ผู้ใหญ่วางไว้ให้ โดยไม่มีสิทธิ์จัดการชีวิตตัวเองใด ๆ ซึ่งเป็นการ “นั่งเฝ้าแขนอ่อน” คือ การนั่งรอถึงวัยแต่งงาน

ในฉบับแปลภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลอิสระและแปลเป็นวลี “屈膝而坐” คำว่า “屈膝” หมายถึง 弯曲膝盖 (ย่อเข่า) (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 1077) ซึ่งทั้งวลีหมายถึง ย่อเข่าและนั่งลง เป็นคำบรรยายกิริยาท่าทางการนั่งลง ซึ่งสื่อความไม่สอดคล้องกับต้นฉบับภาษาไทย อีกทั้งทำให้เนื้อความในบริบทไม่สัมพันธ์กันอีกด้วย ตลอดจนส่งผลให้ฉบับแปลภาษาจีนไม่สามารถสื่อสารความหมายที่แท้จริงของสำนวนดังกล่าวไปยังผู้อ่านชาวจีนได้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแปลเป็นสำนวนจีน “待字闺中” หมายถึง 女子待嫁 (ผู้หญิงที่รอที่จะแต่งงาน) ซึ่งสื่อความหมายสอดคล้องกับสำนวนต้นฉบับภาษาไทย สำนวนดังกล่าวมีต้นกำเนิดมาจากประเพณีการแต่งงาน และระบบการตั้งชื่อของจีนโบราณ ในสมัยโบราณผู้หญิงมักไม่มีชื่ออย่างเป็นทางการจนกระทั่งเขาเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ เฉพาะเมื่อเธอแต่งงาน สามีของเธอจะตั้งชื่อ “zi” ให้เขาซึ่งคล้ายกับชื่อคนสมัยใหม่และเพื่อใช้เรียกเขา ดังนั้น “zi” ในที่นี้จึงขยายความเพื่อหมายถึงการหมั้นหมายและการแต่งงาน (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 252) ดังกล่าวดังบทแปลต่อไปนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัย (6)

她的反对曾经对叻差妮的姐姐起过作用。叻差妮的姐姐刚刚初中毕业，就被迫停学了，回到家里待字闺中，守候在祖母身旁，白白地浪费掉她许多年华，一直到有人送来了槟榔盘，才从祖母这个牢笼换到另一个牢笼里去……(Chen & Guo, 1979: 2)

2. การเลือกใช้คำที่ขาดวรรณศิลป์

จากการศึกษาพบว่า ผู้แปลใช้ภาษาธรรมดาในการถ่ายทอดสำนวนไทย ซึ่งเป็นการใช้คำที่ขาดวรรณศิลป์ ถึงแม้ว่าบางครั้งผู้อ่านจะเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อได้ แต่จะทำให้วรรณศิลป์และเสน่ห์ของความเป็นสำนวนในต้นฉบับภาษาไทยไปไม่ถึงผู้อ่านฉบับภาษาจีน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ (7)

ฉบับภาษาไทย

ทั้งนี้ผมมิได้หมายความว่า ความลำบากยากจนเป็นสิ่งที่เราจะต้องรักษาไว้ ช่วยกับปัดช่วยกลบ้อนนั้นชาติความยากจนทุกข์ยากของผู้คนเป็นสิ่งที่สุดท้ายที่จะต้องแก้ไข แต่ไม่ใช่ด้วยความตลบตะแลงและหน้าไหว้หลังหลอกอย่างนั้น ผมยื่นใบลาออกกับผู้จัดการ เพราะผมไม่อาจจะดำเนินการทางกฎหมายอันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนลำบากทบทวิลงไปบนชีวิตของคนที่กำลังทุกข์ยากอยู่เพียงแปรรี่แล้วนั้นอีก (เสนีย์ เสาวพงศ์, 2514: 251)

ฉบับภาษาจีน

我这样说的意思，当然不是我们应该长期穷困下去，人类的贫穷是首先需要加以改变的。我不是那种两面三刀、反复无常的人。我把辞职书呈送给经理，是因为我不能用法律的手段，给那些已经遭受深重灾难的人们再增加痛苦。(Chen & Guo, 1979: 172)

จากบริบทข้างต้น สายกำลังแสดงความเห็นเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมไทยกับรัชนี โดยมีอุดมคติว่าปัญหาความยากจนของสังคมควรได้รับการแก้ไข ซึ่งพวกชาวบ้านยากจนหลายชาติแล้ว กล่าวคือเป็นปัญหาที่มีมา “ชั่วกับชั่วกลับ” อันเป็นสำนวนที่หมายถึง ชั่วอายุของโลกตั้งแต่เมื่อพระพรหมสร้างเสร็จจนถึงเวลาที่ไฟประลัยกัลป์มาล้างโลก ซึ่งเป็นเวลานานมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556: 371) โดยการใช้สำนวนในที่นี้จะทำให้ผู้อ่านจินตนาการถึงความยาวนานที่ชาวบ้านต้องอยู่กับความยากจนได้อย่างชัดเจน ในขณะที่ได้สร้างอรรถรสทำให้อ่านเกิดอารมณ์ความสงสารชาวบ้านอีกด้วย

ในฉบับแปลภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลเอาความ โดยแปลเป็นคำ “长期” หมายถึง 长时间 (เวลานาน) (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 146) ถึงแม้ว่าสื่อความหมายสอดคล้องต้นฉบับ แต่ระดับอรรถรสนยังไม่เทียบเท่ากับต้นฉบับ เพราะสำนวนในต้นฉบับภาษาไทยหมายถึงเวลานานถึงหลายชาติ อาจนานถึงมากกว่า 100 ปี ในขณะที่คำแปลภาษาจีนของผู้แปลสื่อความเพียงว่าเวลานาน แต่อาจเป็นระยะเวลาเพียงหลายเดือน หรือหลายปีก็ได้ โดยมีได้สื่ออรรถรสความยาวนานจนถึง 100 ปี ดังนั้น ผู้อ่านชาวจีนจะไม่สามารถรู้สภาพความยากจนของชาวบ้านได้เทียบเท่ากับผู้อ่านต้นฉบับภาษาไทย

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงคงความเท่าเทียมกันในด้านความเป็นสำนวนและอรรถรสของสำนวนระหว่างฉบับแปลกับต้นฉบับแล้ว ผู้วิจัยจึงนำเสนอแปลเป็นสำนวนจีน “世世代代” หมายถึง 很多年代; 好几辈子 (หลายปี หลายชั่วอายุคน) (Institute of Linguistics, CASS, 2016: 1191) ซึ่งสื่อความหมายและมีอรรถรสที่สอดคล้องกับต้นฉบับภาษาไทยดังนี้

สำนวนแปลของผู้วิจัย (7)

我这样说的意思，当然不是我们应该世世代代穷困下去，人类的贫穷是首先需要加以改变的。我不是那种两面三刀、反复无常的人。我把辞职书呈送给经理，是因为我不能用法律的手段，给那些已经遭受深重灾难的人们再增加痛苦。(Chen & Guo, 1979: 172)

ตัวอย่างที่ (8)

ฉบับภาษาไทย

คนหนึ่งอาจจะเห็นความดีของสุนัข เพราะมันมีขนสวยงามน่ารัก รู้จักประจบเลียแข้งเลียขา แต่อีกคนหนึ่งเห็นความดีของมันที่มันดุ ปากเปราะ เหา่เก่ง เผ้าบ้านเผ้าสวนได้ดี โดยไม่คำนึงถึงรูปร่างที่ไม่สวยงามและกิริยาที่ทะเล่ถึงตั้งตัวของมัน (เสนีย์ เสาวพงศ์, 2514: 269)

ฉบับภาษาจีน

某人也许认为这是一只‘好’狗，因为它有可爱的皮毛，懂得摇头摆尾地对人献媚；但另一个人却认为所谓‘好’狗，是因为它凶猛善吠，能够看家守舍，而不注意它外表的难看或是性情的暴戾。(Chen & Guo, 1979: 184)

จากบริบทข้างต้น สายกำลังแสดงความเห็นเกี่ยวกับมุมมองในเรื่องการมอง “ความดี” โดยเปรียบกับการมองความดีของสุนัขที่ต่างกัน ซึ่งบางคนจะเห็นความดีในแง่การประจบประแจง “เลียแข้งเลียขา” โดยเปรียบเทียบกับกิริยาการเลียเจ้าของของสุนัข สื่อภาพการพยายามเสแสร้งเอาใจผู้อื่นได้อย่างชัดเจน ในขณะที่สื่ออารมณ์สเร้าให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปกับเนื้อเรื่องด้วย

ในฉบับแปลภาษาจีน ผู้แปลใช้กลวิธีการแปลเอาความ โดยแปลเป็นวลี “摇头摇尾” หมายถึง 摇头, 摇动尾巴(ส่ายหัว กระดิกหาง) ในบริบทของภาษาจีน คำว่า “摇头摇尾” มักใช้เป็นเพียงการอธิบายพฤติกรรมของสุนัขและไม่มี ความหมายลึกซึ้ง ความหมายไม่สอดคล้องกันต้นฉบับ ดังนั้นจึงได้หาคำที่สอดคล้องกับต้นฉบับมาแทน โดยทั้งสองคำดังกล่าวมีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้ซึ่งเห็นได้ว่าการวิเคราะห์อรรถลักษณะ ดังนี้

เลียแข้งเลียขา	摇头摇尾
[±คน]	[-คน]
[±สัตว์]	[+สัตว์]
[+สื่อนัยลบ]	[±สื่อนัยลบ]
[+พฤติกรรม]	[+พฤติกรรม]

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอแปลเป็นสำนวนจีน “摇尾乞怜” คำว่า “乞” หมายถึง คำว่า 乞求 (ขอร้องวิงวอน) คำว่า “怜” หมายถึง 怜爱(ห่วงใย) ซึ่งทั้งสำนวนหมายถึง 像狗那样摇着尾巴乞求主人的怜爱。形容卑躬屈膝，向别人谄媚讨好。(กระดิกหางเหมือนสุนัขร้องขอความรักจากนาย อธิบายว่า กำลังคร่ำครวญและประจบประแจงผู้อื่น) (Sun, 2016: 1317) ทั้งนี้ สำนวนนี้จึงมีความหมายและอรรถรสสอดคล้องกับต้นฉบับ

สำนวนแปลของผู้วิจัย (8)

某人也许认为这是一只‘好’狗，因为它有可爱的皮毛，懂得摇尾乞怜地对人；但另一个人却认为所谓‘好’狗，是因为它凶猛善吠，能够看家守舍，而不注意它外表的难看或是性情的暴戾。(Chen & Guo, 1979: 184)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาการก้าว “ไม่” ข้าม ความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง “ปีศาจ” ของเสียนี่ เสาวพงศ์ ฉบับแปลภาษาจีน พบว่ารูปแบบของการก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษา สามารถแยกประเภทออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การแปลความหมายของสำนวนคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาไทย 2) การเลือกใช้คำที่ขาดอรรถสทาทวรรณศิลป์ จากประเภทการก้าวไม่ข้ามข้อที่ 1 พบว่าส่วนมากผู้แปลมักจะใช้กลวิธีการแปลตรงตัว ซึ่งอาจอนุมานได้ว่าผู้แปลพยายามจะรักษาความแปลกต่างทางวัฒนธรรม แต่สำนวนแปลของผู้แปลนั้นทำให้เนื้อความของบริบทภาษาจีนไม่สัมพันธ์กันหรือไม่สอดคล้องกับความเข้าใจของผู้ใช้ภาษาจีน ทำให้ภาพความคิดและความหมายชั้นเชิงของสำนวนต้นฉบับภาษาไทยคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับ ส่วนประเภทก้าวไม่ข้ามข้อที่ 2 พบว่าส่วนมากผู้แปลมักจะใช้กลวิธีการแปล

แบบเอาความ ถึงแม้ว่าสื่อสารทำให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายตรงตามต้นฉบับภาษาไทย แต่คำแปลของผู้แปลนั้นเป็นสำนวนภาษาธรรมดาทั่วไป ซึ่งไม่สามารถคงความเป็นสำนวนที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของภาษาไทยและภูมิปัญญาด้านการใช้ภาษาของผู้ใช้ภาษาไทยได้ ในขณะเดียวกัน ก็ยังทำให้ภาษาแปลขาดอรรถรสทางวรรณศิลป์อีกด้วย

ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่า ข้อผิดพลาดหลัก ๆ ในการแปลสำนวนไทยในนวนิยายเรื่อง "ปีศาจ" ฉบับแปลภาษาจีน คือการถ่ายทอดความหมายแฝงทางวัฒนธรรม ความถูกต้องของความหมาย และความถูกต้องของการแสดงออกทางภาษา ซึ่งบางสำนวนไทยยากที่จะหาสำนวนภาษาจีนที่ตรงกันในทุกมิติได้

จากการศึกษา อนุมานได้ว่าสาเหตุหลักที่ผู้แปลไม่สามารถก้าวข้ามความเป็นอื่นในการแปลสำนวนไทยเป็นสำนวนจีนไปได้นั้นคือ ผู้แปลไม่ได้ศึกษาถึงความสำคัญของการรักษาความเป็นสำนวนของภาษาต้นฉบับในการทำงานการแปลวรรณกรรม ซึ่งเนื่องด้วยข้อจำกัดด้านการเข้าถึงข้อมูลต่างประเทศหรือการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในสมัยที่ผู้แปลทำงานแปลนวนิยายเรื่องนี้ รวมทั้งงานวิชาการในสมัยนั้นยังไม่ได้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างสมัยปัจจุบัน จึงทำให้ผู้แปลไม่พึงตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว ตลอดจนทำให้ผู้แปลละเลยรายละเอียดในมิติต่าง ๆ ดังกล่าวไปโดยมิได้ตั้งใจ ดังที่ บุรินทร์ ศรีสมถวิล และหลูตาน (2566: 41-42) ได้อธิบายถึงข้อจำกัดด้านการเข้าถึงวัฒนธรรมต่างประเทศในสมัยนั้น ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้แปลไม่สามารถรักษาเสน่ห์ของภาษาต้นฉบับภาษาไทยไว้ได้

อย่างไรก็ตาม ปัญหาหรืออุปสรรคในการแปลของสมัยเก่านั้นย่อมมิใช่อุปสรรคในสมัยนี้อีกต่อไป ซึ่งเป็นสมัยที่เฟื่องฟูไปด้วยทั้งงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีด้านการแปล และผู้เชี่ยวชาญด้านวัฒนธรรมและภาษาไทย-จีน ได้กล่าวถึงแนวทางหรือหลักข้อควรระวังในการแปลที่หลากหลาย ดังนั้น เพื่อความสมบูรณ์แบบของงานแปล ในการทำงานแปล โดยเฉพาะการแปลสำนวนในวรรณกรรม โดยมีหลักสำคัญคือ ผู้แปลจะต้องทำความเข้าใจและศึกษาที่มาและภาพความคิดของสำนวนโวหาร รวมถึงทุกมิติที่ร่วมกันประกอบสร้างเป็นวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ โดยถ่วงถ่วงก่อนลงมือแปล และติดต่อสื่อสารกับบรรณาธิการหรือผู้ประพันธ์โดยตรงเพื่อไขข้อสงสัยให้เด่นชัด ตลอดจนต้องมีบรรณาธิการซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาและวัฒนธรรมทั้งสองภาษาตรวจสอบความถูกต้องของฉบับแปลก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ (บุรินทร์ ศรีสมถวิล, 2559, 2562, 2563)

ทั้งนี้ การแปลสำนวนไม่เพียงเป็นสะพานในการถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับเท่านั้น แต่ยังเป็นกุญแจสำคัญในการถ่ายทอดความหมายแฝงทางวัฒนธรรมอีกด้วย ในขณะที่ทำให้ผู้อ่านภาษาปลายทางได้สัมผัสถึงเสน่ห์ของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้แปลควรพยายามสรรคำแปลให้มีความเทียบเท่ากับต้นฉบับให้ได้ โดยสามารถเลือกใช้กลวิธีการแปลโดยใช้สำนวนในวัฒนธรรมปลายทางแทนที่ โดยเฉพาะการแปลสำนวนไทยเป็นภาษาจีน เพราะระบบสำนวนจีนนั้นมีทั้งสำนวน คำพังเพย ภาษิต และสำนวนพ้องท่าย ซึ่งล้วนเป็นภาษาในระดับที่จัดวางงดงามและมีเสน่ห์กว่าภาษาธรรมดาในภาษาจีน ดังที่งานวิจัยของ วิสิฐศักดิ์ ผิวม่วงและบุรินทร์ ศรีสมถวิล (2566: 43-44) และบุรินทร์ ศรีสมถวิล และหลูตาน (2566: 42-43) ต่างก็เน้นถึงว่าการคงรักษาเสน่ห์ของภาษาไทยให้ได้เทียบเท่ากับต้นฉบับเป็นหน้าที่ของผู้แปลที่ต้องบรรลุเป้าหมายให้ได้โดยมีมิชชั่น โดยสามารถเลือกใช้สำนวน สุภาษิต คำพังเพยหรือคำที่มีโครงสร้างสื่อกิ่งสำนวนได้ แต่ทั้งนี้ ผู้แปลจะต้องระมัดระวังว่าบางสำนวนในภาษาไทยและภาษาจีนคล้ายกันมาก แต่มีความแตกต่างในการใช้ (กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม, 2562: 137)

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเพียงแค่การก้าว “ไม่” ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนภาษา ซึ่งกลวิธีและปัญหาอาจศึกษาอย่างไม่ลึกซึ้งมาก ดังนั้นผู้ที่สนใจสามารถศึกษาเรื่องดังกล่าวให้ลึกซึ้งและรอบคอบในอนาคตเพื่อเป็นแนวทางและประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการแปลวรรณกรรมจากภาษาไทยเป็นภาษาจีน

เอกสารอ้างอิง

กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม. (2562). “หลักและข้อควรระวังในการแปลจีน-ไทย ไทย-จีน”.

วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 12(2), 135-137.

กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2566, 12 กรกฎาคม). วันเกิดเสนีย์ เสาวพงศ์. สืบค้นจาก

https://www.silpa-mag.com/this-day-in-history/article_771

กฤตัญญ์ จงไกรจักร. (2021, 22 ตุลาคม). สาย สีม่า นักสู้สามัญชน: แนวคิดที่ก้าวหน้า อำนาจที่ล้ำหลัง และ

กาลเวลาที่จะพิพากษาลงคม. สืบค้นจาก <https://themomentum.co/screenandsound-saisima/>

ดนัย เมธิตานนท์. (2548). บ่อเกิดสำนวนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติใหม่.

ธร ปิตติล. (2018, 19 มีนาคม). ‘ปีศาจ’ ความเหลื่อมล้ำ และกาลเวลา. สืบค้นจาก

<https://www.the101.world/inequality-in-the-devil/>

บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2559). “พินิจคำพิพากษาฉบับพากย์จีนสองสำนวน: การศึกษาเปรียบเทียบ.”

วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 9(2), 94-95.

บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2562). “การก้าว ‘ไม่’ ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในพระราชนิพนธ์เรื่อง ‘แก้วจอมชน’

ฉบับพากย์จีน.” วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (12)2, 259-315.

บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2563). “การก้าวไม่ข้ามความเป็นอื่นด้านภาษาในคำบรรยายใต้ภาพภาษาจีน

ซีรีส์เรื่อง ‘เกียร์สี่ขาอยู่กับกานส์สี่ฝน’.” วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 13(2), 509-547.

บุรินทร์ ศรีสมถวิล และ หลูตาน. (2566). “การก้าว ‘ไม่’ ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลคำแสดงอาการใน

พระราชนิพนธ์ ‘แก้วจอมแก่น’ ฉบับภาษาจีน”. มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์, 10(2), 28.

ปรีชา ปัญญาวิชโรภาส. (2527). พัฒนาการงานเขียนนวนิยายของ เสนีย์ เสาวพงศ์. สถานที่พิมพ์:

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาวัญญา มัชฌิมดำรง และ บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2566). “การก้าว ‘ไม่’ ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปล

สำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์จีนเรื่อง ‘ข้านี้แหละองค์หญิง สาม’”.

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์, 11(2), 95-144.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2552) พจนานุกรมคำใหม่ เล่ม 2 ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ:

ยูเนี่ยนอุลตราไว โอเรต.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (พิมพ์ครั้งที่ 1).

กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน).

- วิสิฐศักดิ์ ผิวพ่อง และ บุรินทร์ ศรีสมถวิล. (2566). “การก้าว ‘ไม่’ ข้ามความเป็นอื่นด้านการแปลสำนวนจีนเป็นภาษาไทยในบทบรรยายใต้ภาพซีรีส์จีนเรื่อง ‘รักที่ปลายฝัน’”. *มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ปริทัศน์*, 11(3), 27-45.
- เสนีย์ เสาวพงศ์. (2514). *ปี่ศาจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มิตรนรา.
- สมบัติ จำปาเงิน. (2540). *ปทานุกรมฉบับถ้อยคำ สำนวนโวหาร คำพังเพย สุภาษิตไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัท ต้นอ้อแกรมมี จำกัด.
- สุภาณี ปิยพสุนทร. (2551). *สนุกกับสำนวนจีนพักท้าย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.
- หทัยวรรณ มณีวงศ์ และ นกัศวรณ อาชุนไชย และ ชีรภัทร์ ขอเยือกกลาง. (2565). การวิเคราะห์ภาพสะท้อนที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องปี่ศาจ ของเสนีย์ เสาวพงศ์. *วารสารมนุษยและสังคม*, 22(2), 158-159.
- Chen, J. M. & Guo, X. Y. (1979). *Ghosts*. Beijing: Foreign Literature Publishing House.
- He, L. (2016). *A COMPARATIVE STUDY OF THAI “NOVEL FOR LIFE” ON FORWAED LOOKING AND DEVIL (Master’s Thesis)*. Retrieved from <http://103.164.62.115:4455/kns8/defaultresult/index>
- He, p. (2004). *Chinese Idiom Dictionary*. Chengdu: University of Electronic Science and Technology of China Press
- Institute of Linguistics, CASS. (2016). *Dictionary of Modern Chinese (7th Edition)*. Beijing: The Commercial Press.
- Liu, J. T. (2017). *The study on the translation and introduction of Thai literary works in China (1958-2016) (Unpublished Master’s Thesis)*. Guangxi University for Nationalities, Nanning.
- Lee, Y. J. (2013). *A Dissertation Submitted to Shanghai Jiao Tong University For Master Degree of Arts. School of International Education (Master’s Thesis)*. Retrieved from <http://103.164.62.115:4455/kns8/defaultresult/index>
- Shi, Y. W. (1997). *Dictionary of idiom usage*. Dalian: Dalian Publishing House.
- Sun, M. M. (2009). *Dictionary of Chinese Idioms*. Beijing: The Commercial Press International Co., Ltd.